

גליון מס': 136 פרשת ויצא
ט' כסלו תשע"ט (17/11/18)

העלון יוצא לטעם נשמת
מזיאנה נג'מה בת
חנינה לבית זאן ע"ה,
ובעלה מקיקץ
כצאנה בר רחל ע"ה

בית נחמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בשעה 20:00

מוצ"ש פרשת תולדות, ג' כסלו תשע"ט

השבוע השיעור נמסר על ידי הגאון הגדול רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א

ראש כולל "פקודת אלעזר" אלעד.

נושאי השיעור:

- א. להיזהר בכבוד תלמידי חכמים. ב. ספק ברכות הנהנין להקל. ג. בירך ברכה אחרונה על דעת להמשיך לאכול או לשותות. ד. אם ב"שינוי מקום" (כגון: מבית לבית, מחדר לחדר, יצא לבית הכסא) צריך לחזור ולברך. ה. ספק ברכות להקל נגד מרן. ו. יצא עם האוכל מה דינו? ז. אין שום יאוש משום יהודי בעולם. ח. אחדות מביאה גאולה.

ביניהם, כי האישי חי עשרים שנה בבית אחד והאשה חיתה עשרים שנה בבית אחר, וממילא המנהגים והדעות וההשקפות אחרות, ובכל זאת הקב"ה ישתבח שמו זימן אותם יחד, "מושיב יחידיים ביתה" (תהלים ס"ח ז), והחליטו לבנות בית אחד ביחד, כי המטרה אחת להם לבנות בית נאמן וכשר בישראל, לחנך את הילדים לדרך התורה והיראה. ועדיין אין כמעט בית שאין בו חילוקי דעות בין האישי לאשה, אבל מי שחכם יודע שהוא אומר כך והיא אומרת כך ואין בעיה בזה, כי אם זה דברים של מה בכך מותרים אחד לשני פעם זה ופעם זה, ואם זה דברים יותר חשובים אז מדברים ביניהם והדיבור מביא להבנה, אבל ח"ו שבגלל זה תהיה שנאה וקנאה. **חכם אמיתי יודע שיכולים להיות חילוקי דעות, אבל התורה למעלה מן הכל, וכבוד התורה והחכמים למעלה מן הכל.** יהי רצון שה' ישפוט שלום לנו, וישים שלום בינינו, ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום."

כלל גדול בידינו "ספק ברכת להקל"

ד. פרשת השבוע רצופה בברכות, וברשותכם אני רוצה לדבר בכמה פרטים בענייני ברכות. כולנו יודעים כלל ברור שידוע ומוסכם בפוסקים, "ספק ברכות להקל", שאם יש לאדם ספק לא מברך. למה? כיון שהברכות מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא, וזה כלל ברזל בידינו: ספיקא דאורייתא לחומרא, וספיקא דרבנן לקולא. אע"פ שבתחילת פרק כיצד מברכין (ברכות ל"ה ע"א) הגמרא דנה מנין שצריך לברך על המאכלים, וניסתה ללמוד מכל מיני פסוקים, ובתוך הדברים הגמרא אומרת "אם כשהוא שבע מברך, כשהוא רעב לא כל שכן"? כלומר אם התורה אמרה "ואכלת ושבעת וברכת" שאחרי שאדם שבע מברך, אז כל שכן שייברך לפני האכילה. הגמרא הקשתה ותירצה בזה, ובסוף אמרה "סברא הוא שאסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה", כי אדם שבא להנות מהעולם צריך לבקש רשות מהקב"ה על זה. ומפשט הגמרא שם נראה שהקל וחומר לימוד גמור הוא, שהרי זו אחת משלוש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן. [הק"ו לא נדחה לגמרי, רק שאין ק"ו בכל דבר. וגם משמע שהסברא אינה חולקת על הק"ו]. אבל התוספות שם (בד"ה לפניו) מעירים שהלימוד הזה לא לימוד גמור כי הרי הברכה לפניו לא מהתורה, ואמנם לא מפורש בגמרא שהברכות מדרבנן, אבל ההוכחה לזה ממה שהגמרא (ברכות כ' ע"ב) אומרת לגבי אדם שטומאה יוצאת מגופו שמברך על המזון לאחריו אבל אינו מברך לפניו, למה צריך לברך לאחריו? כי זה מדאורייתא, ואם לא מברך לפניו שמע מינה שברכה ראשונה לפני המזון מדרבנן. אמנם יש מחלוקת בין הראשונים על ברכות התורה אם הן מדאורייתא או מדרבנן, ועוד כמה פרטים שיש מחלוקת בהם, אבל באופן הרגיל אנחנו יודעים שברכת המזון דאורייתא ואילו שאר ברכות הנהנין הן מדרבנן. ולכן הכלל בידינו "ספק ברכות להקל".

מסופק אם בירך ברכה ראשונה על מאכלו

ה. אמנם הראשונים נחלקו באדם שהיה לפניו (דרך משל) כוס מים, ואיננו זוכר אם בירך עליהם או לא, האם יכול להמשיך לשותות בלי ברכה? לפי הכלל שאמרנו ספק ברכות להקל, יכול לשותות

שבוע טוב ומבורך, חזק וברוך (לר' כפיר פרטוש ואחיו). ברשות מרן מלכא גאון ישראל שליט"א. ויקויים בו מקרא שכתוב בפרשת השבוע "ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד" (בראשית כ"ז י"ג), בבריאות איתנה ונהורא מעליא, אורך ימים ושנות חיים, אמן.

כל אחד יקבל מה שקצוב לו מלמעלה

א. לפני שנתחיל את השיעור אני רוצה לומר כמה מלים. לפני כמה שנים ביום הבחירות, פגש אותי יהודי אשכנזי תלמיד חכם וירא שמים, ואמר לי: איך יתכן שיום פורים ויום תשעה באב יהיו באותו יום? וענה תשובה, שזה יום הבחירות, שמצד אחד נראה כמו יום פורים, שאנשים באים והולכים שמחים צוהלים ושרים שירים, ומצד שני זה כמו יום תשעה באב, בגלל ההרגשה הפנימית והמתח שיש מזה. יש כאלה חושבים שזמן הבחירות טוב בשביל לעשות רעש ודיבורים, אבל באמת רבותינו תמיד רחחו ממחלוקת וממדרגים וכל מיני תככים, "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (תהלים קל"ג א'). אם היה אפשר לברוח מהבחירות היה עדיף, רק כיון שאין ברירה עושים את זה, אבל אם היו אנשים חכמים ונבונים ובעלי יראת ה' באמת, כל אחד יבחר מה שרבו אומר לו לבחור, בלי רעש ובלי מחלוקת בלי שנאה ובלי פילוגים, והכל היה על מקומו בשלום. והרי כל אחד יקבל מה שמגיע לו ומה שקצוב לו מלמעלה, כי אנחנו מאמינים בני מאמינים שהכל בכל מכל כל קצוב מלמעלה, "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" (משלי ב' ו'), "חן וכבוד יתן ה'" (תהלים פ"ד י"ב), "והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל" (דברי הימים א' כ"ט י"ב), בכל מכל כל. הכל מלמעלה. אבל בעוונות הרבים אנשים עושים הרבה רעש מזה, ויוצרים רק בעיות של חילול ה' וקנאה ושנאה ומחלוקת ובזיון תלמידי חכמים.

מי התיר לבזות תלמידי חכמים!?

ב. אמנם אדם יכול להביע דעתו ולומר דעה אחרת, אבל לא לבזות חלילה. אמרו רבותינו (שבת קי"ט ע"ב) "המבזה תלמיד חכם אין תרופה למכתו" ב"מ, "לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים". היום אנשים חושבים שהם עצמם חכמים, ואדם שיש לו קהלה או תלמידים מרשה לעצמו לדבר, אמנם אתה יכול לומר דעתך ואין שום בעיה בזה, אבל חלילה לבזות ולרמוס וללעוג ולומר מלים כאלה, כי מי התיר לאדם לבזות תלמיד חכם? על אחת כמה וכמה גדול הדור. מי שמבזה ח"ו בסוף יבזו גם אותו, כי "במדה שאדם מודד בה מודדים לו" (סוטה ח' ע"ב), והקב"ה מודד מדה כנגד מדה. צריך למחות על כבוד תלמידי חכמים שנרמס בדורנו בעוונות הרבים, בכל מיני תקופות ועניינים כאלה. ומגיע מזה, שגם ילדים קטנים אפרוחים שלא נתפקחו עיניהם מרשים לעצמם לדבר על דא ועל הא, וכל אלה גורמים אנשים מסביב, כי תלמידי חכמים אמיתיים, "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם".

כבוד התורה וחכמי ישראל למעלה מן הכל

ג. אמנם יכולים להיות חילוקי דעות בהרבה דברים, אבל זה כמו איש ואשה שנישאו יחד, וכי כל הדעות שוות לעולם!? הרי בוודאי שיש חילוקי דעות

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-9-367-367
או ב'קול בית נחמן':
079-9270505

050-2738858 תלמידי הגדול חנן שליט"א

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
17:57	17:17	16:04
17:53	17:19	16:21
17:51	17:17	16:08
17:55	17:20	16:22

לקבלת העלון: bait.neheman@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל"בית נחמן" א"ח צדיקים ש"ש" מוסדת חכמה וחסד חכמת החיים ברכיה

עורכים: הר"ח אביחי טענדן, שלום דרעי, משה חדאר שליט"א עריכה ובקורת: הר"ח רבי אלעד עידאן שליט"א

לרפואת רבקה חיה בת חנינה אסנת

לרפואת יוסף חיה בן מסעודה

לעילוי נשמת בחיירא רפאל בר כמנוה תימא תראכי בת שאשיה נ"ע ה' אדר תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת כנפיטה בת צגיירה לבית עמאר ז"ל נ"ע י"ב כסלו

לעילוי נשמת מליק יוסף לבית כהן ז"ל נ"ע י"ב כסלו

את המים בלא ברכה, כי ספיקא דרבנן לקולא. אבל מצד שני יתכן שהוא לא בירך ונמצא שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה. והגמרא (ברכות ל"ה ע"א) אומרת "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו מעל וכאילו נהנה מקדשי שמים", וכתוב "גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית" (משלי כ"ח כ"ד), מי שאוכל בלי ברכה הוא לירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל. וכיון שזה עוון כ"כ חמור איך ישתה ויהנה מהעולם הזה בלי ברכה? הרי יש לנו ספק בזה, כי מצד אחד לא יכול לברך כי זה יכול להיות ברכה לבטלה, ומצד שני יתכן שלא בירך ונהנה מהעולם הזה בלי ברכה, היתכן?! לכן לדעת כמה ראשונים אסור לו להמשיך לאכול או לשתות בלא ברכה, ובזה אין סב"ל, כיון שאי אפשר לו ליהנות וצריך לברך. (וכל הכלל של סב"ל רק שלא בברכות הנהנין). ככה דעת המכתם (ברכות שם), ספר אהל מועד (ד"ר א' נתיב ג'), וגם בארחות חיים (הלכות סעודה אות י"ט) הובאה דעה כזאת, וככה נראה דעת התוספות (ברכות י"ב ע"א בד"ה לא), וכמו שכותב רבי עקיבא איגר בגליון שם, והביא שככה כתב גם מהרש"א (פסחים ק"ב ע"א), ועוד כמה פוסקים כתבו ככה.

ההלכה למעשה בזה

1. אבל דעת רוב הראשונים לא כן היא, אלא כמו שהרמב"ם (פ"ד מהלכות ברכות ה"ב) כותב: **כל הברכות כולם אם מסופק אם בירך או לא, אינו חוזר ומברך חוץ מברכת המזון. ומרן בשלחן ערוך (סימן ר"ט ס"א) כתב את זה. והם פסקו את הספיקות של הגמרא וכיו"ב לקולא, שמוותר לאדם להמשיך לאכול ולשתות אפילו שיש צד שלא בירך.** ומה הטעם לזה? כיון שהנאה מהעולם הזה בלי ברכה זה לא באמת מעילה ואיסור תורה אלא רק אסמכתא בעלמא, ואמנם חכמים החמירו בדבר אבל הכל מדרבנן, כי חכמים עצמם תיקנו לנו שאם ברור לאדם שלא בירך אסור לו ליהנות ולאכול בלי ברכה, אבל אם הוא מסופק, ספיקא דרבנן לקולא ויכול להנות מהעולם הזה, "הם אמרו והם אמרו", הם אמרו לנו שלא ליהנות בלי ברכה והם אמרו לנו שאפשר ליהנות בספק. **לכן למעשה כאשר יש לאדם ספק בזה, אם זה ספק במציאות שלא יודע אם בירך או לא, אם זה ספק במחלוקת הפוסקים שיש אומרים לברך ויש אומרים לא לברך, הדין בידינו "ספק ברכות להקל" ומותר לו ליהנות בלא ברכה. מי שרוצה להחמיר ולהרהר שם שמים בלבו תבוא עליו ברכה, אבל אסור לו לברך ממש.**

בירך ברכת נפשות על דעת להמשיך לשתות

2. אדם שבירך ברכה ראשונה על מאכל או משקה, מתי נגמרת הברכה הראשונה וצריך לברך שוב? הפוסקים האחרונים כתבו כמה וכמה אופנים בזה, שאם עשה מעשה מסויים וכדו' יצטרך לברך שוב ברכה ראשונה, ואני רוצה לעמוד בסיעתא דשמיא על כמה נקודות בזה בעז"ה. **דבר ראשון, שאלה שיכולה להיות מצויה: אדם שלפניו כוס קפה וכוס מים, תחילה היה צמא בירך שהכל נהיה בדברו ושתה את המים לרויה, ב"ה. במים היה שיעור רביעית ומעלה שיש בזה חיוב ברכה אחרונה - ברכת נפשות, אבל הוא רוצה גם לשתות את הקפה, וכיון שלא מברכים ברכת נפשות על קפה¹, הוא חושש שאם ימשיך לשתות אחרי המים את הקפה, בסוף ישכח לברך נפשות על המים, לכן הוא רוצה לברך נפשות מיד אחרי המים, ואח"כ להמשיך לשתות את הקפה על סמך ברכת שהכל שבירך על המים. האם רשאי לעשות כן או לא? וצדדי הספק, האם נאמר שכיון שבירך נפשות כבר הסתלקה הברכה הראשונה, או שנאמר שכיון שדעתו היתה להמשיך לשתות א"כ הוא לא רוצה באמת לגמור ולא הסתלקה הברכה הראשונה. אמנם אם היה רוצה לגמור לשתות ואח"כ החליט להמשיך ולשתות את הקפה, זו הלכה פשוטה שצריך לחזור ולברך שהכל. הגמרא (פסחים ק"ג ע"ב) אומרת: "אמימר בירך על כל כוס וכוס, אמר נמלך אנא". ולכן אם אדם בירך ברכה אחרונה (כי סיים לשתות) או שהחליט שהוא לא רוצה לשתות יותר, ולאחר מכן נמלך והחליט לשתות מאיזו סיבה שתהיה, זה נקרא "נמלך" ובוודאי שצריך לברך שוב ברכה ראשונה. וזו הלכה מוסכמת לכל הפוסקים (עי' שלחן ערוך סימן קע"ט ס"א). אבל כאן האדם הזה לא נמלך, אלא רוצה לברך נפשות ואח"כ להמשיך לשתות את הקפה. מה הדין בזה?**

ברכה אחרונה מנתקת את הברכה הראשונה

ח. הדין הפשוט נראה שהוא לא רשאי לשתות את הקפה בלא ברכה, כי אחרי שבירך ברכה אחרונה ניתק לגמרי את הברכה הראשונה, ואם רוצה להמשיך לשתות חייב לברך שוב, ולא יכול להסתמך על הברכה הקודמת. מה הראיה לזה? הדין פשוט בידינו שאם אדם בירך הגפן ושתה יין בתוך הסעודה ולאחר מכן מברך ברכת המזון על כוס, או בזימון שמצוה לברך על כוס (סימן קפ"ב ס"א, ועיין בהערות איש מצליח על המשנה ברורה שבסוף הספר שם) או בשבע ברכות שכולם מברכים על כוס, צריך לברך שוב הגפן. והרי כשבירך הגפן בתוך הסעודה הוא

יודע שבעוד כמה דקות יעשה זימון או שבע ברכות על כוס ברכת המזון, וא"כ למה מברך שוב הגפן?! אלא ודאי שברכת המזון ניתקה את הברכה הראשונה, ועשתה הפסק מכל מה שאכל ושתה בתוך הסעודה, וממילא מאכן ולהבא צריך לברך שוב ברכת הגפן. ויותר מזה, אנחנו יודעים שבכל ברכות המצוות על כוס, קודם מברכין הגפן, כמו למשל בקידוש שמברכים הגפן ואח"כ מקדש השבת, ובהבדלה שמברכים הגפן ואח"כ המבדיל בין קודש לחול וכיו"ב, ואילו בברכת המזון עושים לכאורה הפוך, שמברכים ברכת המזון ולאחר מכן ברכת הגפן. והרי ברכת המזון הזאת היא לכאורה כמו הקידוש, כי אמנם יש מחלוקת אם היא טעונה כוס או לא (עיין סימן קפ"ב סעיף א'), אבל כאשר הוא מברך על הכוס זה כמו קידוש, וא"כ למה לא מברכים תחילה הגפן ואח"כ ברכת המזון? הראשונים כותבים הטעם לזה, שאם נקדים ברכת הגפן לברכת המזון, ברכת המזון נתנתקת את ברכת הגפן, שהרי כשאדם מברך ברכת המזון זו ברכה אחרונה ומורה על סילוק, ולפ"ז יצטרך לברך שוב הגפן, ומה עשינו בזה?! לכן השאירו את ברכת הגפן בסוף (עי' תוס' בפסחים דף ק"ב סוף ע"ב וטוב"י ריש סימן ק"ז). איך שלא יהיה, מוכח מזה שברכת המזון נחשבת סילוק והפסק, וממילא הוא הדין לשאר ברכות אחרונות שזה נקרא סילוק, וצריך לחזור ולברך את הברכה הראשונה.²

ההלכה בזה

ט. אמנם מרן הרב עובדיה ע"ה בשו"ת יחוה דעת (ח"ו עמוד ע"ג) ובחזון עובדיה - ברכות (עמוד קע"ח) הביא מחלוקת הפוסקים בענין הזה, ונראה שהוא חושש לסב"ל בזה. אבל הרב עצמו בשו"ת חזון עובדיה של הלכות פסח (ח"א סימן י"ח עמוד ר"ס ד"ה ג) הביא ג"כ את מחלוקת הפוסקים בזה, וכותב שלמעשה צריך לברך שוב ברכה ראשונה. זאת אומרת שברכה אחרונה נקראת סילוק והפסק. **אמנם אם לא התכוין לברך ברכה אחרונה ממש, אלא שמרוב הרגל גמר לשתות ובלי שימת לב מיד בירך ברכה אחרונה, האחרונים נחלקו אם זה נקרא סילוק, כי לא היתה דעתו לברך ברכה אחרונה ככוונה תחילה (עיין בשו"ת חזו"ע שם ובברכת ה"ח"ג פ"א ה"ז). אבל כאן שמברך ברכה ככוונה תחילה על דעת להסתלק מן המים, כיון שסילק את המים סילק גם את הברכה, ולא יכול להמשיך לשתות בלי ברכה. צריך לדעת שברכות זה לא לפי מה שאדם מחליט בדעתו אלא יש כללים גם בזה, וכאן הניתוק של הברכה הראשונה זו הברכה האחרונה³. זאת המסקנא של הרב בברכת ה' (ח"ג פ"א ס"ט), ולדינא נראה ככה למעשה, שאם אדם בירך ברכה אחרונה ניתק את הברכה הקודמת לה וצריך שוב לברך. ולכן בירך ברכה אחרונה אחר שישתה גם את הקפה, ואם רוצה שלא ישכח את זה, יעשה סימן, או ישתה את המים אחר הקפה או ישתה עוד מים וכיו"ב.**

מחלוקת האמוראים בדין "שינוי מקום צריך לברך"

י. דבר נוסף שמנתק ברכה ראשונה, זה "שינוי מקום". אמנם יש קצת אריכות בזה, אבל נשתדל לדבר בדברים המצויים בקצרה. הגמרא (פסחים ק"א ע"ב) אומרת במסקנא שם "שינוי מקום צריך לברך", שאם אדם אכל וברך במקומו ולאחר מכן יוצא למקום אחר, הדין שצריך לחזור ולברך. הגמרא מביאה מחלוקת בזה בין רב חסדא לרב ששת⁴, רב חסדא אומר כל מה שאמרנו ששינוי מקום צריך לברך זה דוקא בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם, אבל בדברים הטעונים ברכה במקומם לא צריך לברך. מה הפירוש? חכמים אמרו על כמה דברים כמו למשל פת (הפוסקים נחלקו בדברים אחרים (עיין ש"ע סימן קע"ח סעיף ה'), לכן אני מזכיר דוגמאות שמוסכמות לכולם), שאם אדם אכל אותו במקום אחד והלך למקום אחר צריך לחזור למקום שלו ולברך שם, כי אסור לו לצאת ולברך במקום אחר, כיון שהם דברים חשובים שטעונים ברכה במקומם (ש"ע סימן קפ"ד ס"א). אבל דברים שאינם חשובים למשל מים או פירות רגילים כמו תפוחים ואגסים

2. ואין מקום לחלק ולומר שדוקא ברכת המזון חשובה ושונה בזה, למה? מורנו הרב ברכת ה' ע"ה (ח"ג פ"א הערה 26) כותב, קודם כל שמסביר זה לא נכון, שהרי ברכת המזון לא ברכה מפורשת על היין ולא כה שאכל בתוך הסעודה, אלא ברכה כללית, ואעפ"כ היא מסלקת, וא"כ כ"ש כאשר אדם מברך באופן מיוחד על אותו הדבר, זה מראה סילוק גמור יותר. אבל יותר מזה, הרשב"א בתשובה (ח"א סימן רמ"א) כותב לגבי ליל פסח, שכתוב בשלחן ערוך (סימן תע"ג ס"ו) שלוקחים כרפס ואוכלים פחות מכאית ומברכים האדמה ומכוונים לפטור את המזון שאוכלים לאחר מכן בתוך הסעודה, מה הדין באדם שאכל כזית ולאחר מכן בירך נפשות, האם יצריך על המזון או לא? הרשב"א כותב שמברך על זה, כי הברכה הזאת ניתקה את ברכת האדמה שבירכת על הכרפס. (אמנם הלכה אין מברכים על המזון, מטעם אחר, כי חוששים לדעת מי שאומר שנחשב כדברים הבאים מחמת הסעודה, שאין מברכים עליהם. עיין בש"ע סי' תע"ג ס"ו ובאחרונים שם). וא"כ רואים מכאן שאפילו שזו לא ברכת המזון, היא עושה סילוק ומנתקת את הברכה הקודמת. וככה מוכח גם מדברי הרשב"א והרא"ש שהובאו בבית יוסף (סי' קע"ז) לגבי ברכת הגפן ועל פרי הגפן.

3. פעם אמרתי שזה דומה לאדם שמדבר שיחה בטלפון של היום, ופתאום בטעות ניתק את השיחה, האם יכול לומר שלא התכוין לזה ויכול להמשיך את השיחה כרגיל?! הרי הוא בוודאי ידבר אל קיר כי הוא ניתק ונגמרה השיחה. ואם ירצה להמשיך את השיחה צריך להתקשר שוב. וגם כאן בברכה הראשונה מותר לאדם לאכול ולשתות, ובברכה האחרונה סילק ועשה ניתוק, לכן אם ירצה להמשיך לאכול או לשתות צריך לברך שוב.

4. אנחנו נוהגים לומר רב ששית ולא כמו אחינו האשכנזים שאומרים רב ששית, כי הספרדים נמנדי היו אומרים רב ששית.

וכדו' שברכתם נפשות, לכל הפוסקים אינם טעונים ברכה במקומם (עיי' שם סעי' ג'). ואומר רב חסדא שכל הדין הזה ששינוי מקום צריך לברך זה דוקא בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם, שאם אדם שותה מים או אכל פירות במקום אחד ויצא למקום אחר, אם רוצה להמשיך לאכול שם או אפילו חזר למקום הראשון ורוצה להמשיך לאכול שם, צריך שוב לברך. אבל בדברים הטעונים ברכה במקומם כמו לחם, אם חזר למקום יכול להמשיך לאכול ולא צריך שוב לברך. מה הטעם לזה? משום שבדברים הטעונים ברכה במקומם בלאו הכי צריך לחזור למקום, ולכן זה לא נקרא שניתק מהמקום אפילו שהלך למקום אחר, שהרי היה חייב לחזור למקום שלו, ולכן השינוי הזה אינו מצריך ברכה, ובין אם ימשיך לאכול שם ובין אם יחזור לאכול כאן אינו צריך לחזור ולברך. זו דעת רב חסדא. ואילו רב ששת אומר שבין בדברים הטעונים ברכה במקומם בין בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם, בכל אופן שינוי מקום צריך לברך, ואם אדם רוצה להמשיך לאכול צריך לברך שוב על זה.

[וכל מה שאנחנו מדברים כאן, רק כשהוא אוכל לבדו, אבל אם אוכל עם אחרים, הוא לבדו יצא וחזר, וחלק מהם נשארו עדיין בסעודה, בזה לכל הדעות אין צריך לברך, כי עדיין יש לו קשר לסעודה. כמ"ש בש"ע ס' קע"ח ס"ד].

הכרעת הראשונים, מרן והרמ"א בזה

יא. הראשונים נחלקו איך לפסוק בזה, כי לפעמים יש כללים ברורים בגמרא איך לפסוק במחלוקת תנאים, אם זה יחיד ורבים הלכה כרבים (ברכות ט' ע"א ועוד), רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה (עירובין מ"ו ע"ב), רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה (שם), רבי יוסי טעמו ונימוקו עמו (גיטין ס"ז ע"א), ועוד כללים בזה. וגם במחלוקת האמוראים, אביי ורבא הלכה כרבא לבר מיע"ל קג"ם (בבא מציעא כ"ב ע"ב ועוד), רבי יוחנן וריש לקיש הלכה כרבי יוחנן חוץ משלשה מקומות (יבמות ל"ו ע"א), ועוד כללים בזה. אבל במחלוקת רב ששת ורב חסדא אין לנו כללים איך לפסוק ביניהם⁵. והנה הגמרא שם בהתחלה הביאה קושיא על רב חסדא ותירצה אותה, ואח"כ הביאה ברייתא כמו רב חסדא. והראשונים נחלקו בזה. חכמי הספרדים כמו הר"ף (פסחים דף כ' ע"ב מדפי הרי"ף) והרמב"ם (פ"ד מהלכות ברכות הלכה ג' ד') והרמב"ן (ספר המלחמות שם) והמאירי (שם) פסקו הלכה כמו רב ששת, שאין הבדל אם הדברים טעונים ברכה במקומם או לא, ואם אדם יצא מהמקום וחזר צריך לברך שם. ואילו חכמי האשכנזים כמו רשב"ם (פסחים ק"ע"ב ע"א בד"ה תניא) והתוספות (שם ק"א ע"ב בד"ה אלא) והרא"ש (שם פ"י ס"ו) ודעימייהו פסקו הלכה כמו רב חסדא, שכל הדין של שינוי מקום זה דוקא אם אכל דברים שאינם טעונים ברכה במקומם, אבל אם אכל לחם בסעודה אז גם אם יצא מהמקום כמה דקות (ולא הסיח דעתו לגמרי מהאכילה) הדין שלא צריך לחזור ולברך. בשלחן ערוך (סימן קע"ח ס"ב) זו מחלוקת בין מרן והרמ"א, מרן פסק כדרכו בקודש כדעת שני עמודי הוראה הרי"ף והרמב"ם ודעימייהו כל חכמי הספרדים שפסקו הלכה כרב ששת⁶, ואילו הרמ"א חולק ופוסק כמו התוספות והרא"ש ודעימייהו שפסקו כרב חסדא. ולכאורה הדין לדין הספרדים אם אדם אכל שיעור לחם ויצא למקום אחר וחזר למקום צריך שוב לברך (ולפי מרן צריך לברך קודם כל ברכת המזון ולאחר מכן לברך שוב המוציא)⁷, ולפי האשכנזים לא צריך שוב לברך⁸.

האם אומרים סב"ל נגד מרן בזה?

יב. אלא שידוע שיש לנו כלל שכותב הרב חיד"א (שו"ת חיים שאל ח"ב סימן ט"ו) שאומרים "ספק ברכות להקל" אפילו נגד מרן. אמנם הכלל הזה לא מוסכם ולפניו לא הסכימו לזה, אבל הרב חיד"א כותב שקיבל את זה מרבותיו, וככה

5. הגמרא (עירובין ס"ז ע"א) אומרת על רב ששת ורב חסדא (הם היו חכמים חברים ביחד) כשהיו נפגשים, רב ששת היה מרתע כוליה גופיה מהחריפות והפלפול של רב חסדא, ורב חסדא היה מרתען שיפוחיה מהמשניות והברייתות שהיו סדרות לו לרב ששת. רב ששת היה בקי וחכם גדול במשניות ובברייתות, ורב חסדא היה יותר בפלפול ובחריפות. כל אחד היה גדול בגדולה שלו.

6. לדעת מרן שם אסור לאדם לצאת ממקומו ולהמשיך לאכול במקום אחר, כיון שזה מצריך שוב ברכה ואסור לעשות את זה. ובשלחן ערוך יש סתירה בזה, כי במקום אחר (סי' קפ"ד ס"ב) מרן כותב שאם אדם יצא ממקומו באמצע הסעודה יאכל שם לחם ויברך שם ברכת המזון. והאחרונים כבר העירו בסתירה הזאת. והאגונים מאמר מרדכי (שם סק"ג) וערך השלחן (שם סק"ג) השאירו הקושיא בצריך עיון.

7. צריך לשים לב שמדובר כאן שאכל שיעור ברכת המזון, כי אם רק התחיל לאכול מעט לחם ולא אכל שיעור כזית ויצא למקום אחר, א"כ לכולי עלמא זה כמו ששתה מים ולא טעון ברכה במקומו, שהרי אין ברכה אחרונה על זה. (כ"כ האחרונים בפשיטות. עיי' במשנ"ב ס"י ר"ל סוף סק"א. ואף שיש שהעירו בזה, כן נראה עיקר).

8. שמעתי שהחסידים שיהיו בריאים אוכלים סעודה (בליל שבת) בבית שלהם, ובאמצע הלילה יאכלו סעודה ויש ע"ד שעה מאוחרת בלילה, ושם ממשיכים לאכול ומברכים ברכת המזון (ואינו יודע אם זה אצל כל החסידים). אמנם לדידהו האשכנזים זה בסדר גמור, כיון שזו סעודת קבע וזה דברים שטעונים ברכה במקומם (ומלכתחילה דעתם לזה ויע' במ"ב שם סק"מ), וממילא מה שהולכים לשם זה לא הפסק, ויכולים להמשיך לאכול שם ולברך ברכת המזון. אבל לדין הספרדים לכתחילה אי אפשר לעשות ככה.

פשטה ההוראה מזמנו והלאה, שאומרים ספק ברכות להקל נגד מרן. ולכן גם כאשר מרן פסק לברך אם יש חולקים על זה לא נוכל לברך. ואע"פ שאנחנו עושים בכל ההלכות כדברי מרן, מ"מ משום חומר ברכה לבטלה וברכה שאינה צריכה לא מברכים. ומחמת זה הרב בן איש חי (ש"א פרשת בהעלותך ס"ב) והרב כף החיים (ס' קע"ח אות י"ד) ומרן הרב עובדיה (הליכות עולם ח"ב פרשת בהעלותך אות ג') פוסקים שבמקרה הזה שאדם אכל שיעור לחם ויצא ממקומו למקום אחר, אומרים ספק ברכות להקל נגד מרן, ולכן יחזור למקומו וימשיך לאכול בלי ברכה, כדי לחוש לדעת התוספות והרא"ש והרמ"א. אבל דעת הגאון הרב בן ציון אבא שאול לעשות כמו מרן (שו"ת אור לציון ח"א סימן י"ז). ומורנו הרב בברכת ה' (ח"ג פ"א הערה 40) מחזק את זה, וכותב שהנכון לעשות כמו מרן בזה, ולא שייך להגיד ספק ברכות להקל כאן.

לגרום לברכה שאינה צריכה במחלוקת הפוסקים

יג. מה טעם מורנו הרב ע"ה בזה? שהרי לכולי עלמא האדם הזה אכל שיעור לחם וצריך לברך ברכה אחרונה, ובוודאי שהברכה שיברך עכשיו אינה ברכה לבטלה, אלא שנאמר שבה שמברך ברכת המזון גורם שייצטרך לברך שוב המוציא וברכת המזון. אבל הרב תופס שבכחאי גוונא זה נקרא גורם ברכה שאינה צריכה ובמקום מחלוקת הפוסקים מותר לברך. ואני אסביר את הכלל הזה. התוספות (ברכות דף מ"ב ע"ב) דנו באדם שעושה הבדלה על הכוס ומברך הגפן על היין, ואח"כ סועד מיד ורוצה לשתות יין בתוך הסעודה, האם היין של ההבדלה פוטר את היין שבתוך הסעודה או לא? אמנם בקידוש הדין פשוט שזה פוטר את היין שבסעודה (ש"ע סימן קע"ד ס"ד), אבל שם הטעם שהסעודה שייכת לקידוש, כיון שאין קידוש אלא במקום סעודה (סימן רע"ג ס"א), וכאשר בירך על הכוס של הקידוש פטר את היין שבתוך הסעודה. אבל כאן אין קשר בין הסעודה להבדלה, כי אדם לא חייב לעשות סעודה רביעית סמוך להבדלה אלא יכול אחרי כמה שעות מההבדלה (בן איש חי ש"ב פרשת ויצא אות כ"ז). מרן בשלחן ערוך (סימן קע"ד ס"ד) כותב שלכתחילה כשאדם מברך הגפן בהבדלה יכוין בדעתו שלא לפטור את היין שבתוך הסעודה, וממילא לכולי עלמא יכול לברך על היין שבתוך הסעודה. ולכאורה זו מחלוקת וספק ברכות להקל, ואיך אדם יכניס את עצמו לברך עוד פעם?! האחרונים מסבירים את זה, שכיון שמהתחלה הוא מכיון שלא לפטור את היין שבתוך הסעודה, א"כ היין הזה חייב בברכת הגפן, וכיון שיש מחלוקת בזה א"כ הוא לא סתם גורם ברכה וזו לא ברכה לבטלה, כי זה נקרא "גורם ברכה שאינה צריכה במקום מחלוקת הפוסקים", ומותר לעשות את זה. ועל דרך זה מורנו הרב בברכת ה' סובר כאן, דבכחאי גוונא שאדם אכל סעודה במקום אחד ויצא למקום אחר, יחזור למקומו ויברך ברכת המזון, ולאחר מכן יטול ידים ויברך שוב המוציא. זו שיטת הרב ע"ה.

הערה בדברי רבותינו ע"ה

יד. אבל בזמנו היה לנו קצת פקפוק בדבר הזה, כי אפשר שבמקרה כזה נקרא ברכה שאינה צריכה ממש, וזה לא דומה למקרה של מרן (סימן קע"ד ס"ד) לגבי יין בהבדלה, כי שם מההתחלה האדם מכיון שלא לפטור וא"כ התחייב לברך על היין שבתוך הסעודה, משא"כ כאן שהוא נמצא בתוך הסעודה ומתכוין להמשיך בסעודה, והרי זה כמו שאדם באמצע הסעודה יברך אותה ברכה כל כמה דקות, וא"כ זה נראה ברכה שאינה צריכה ממש. וככה משמע מהבית יוסף ומשלחן ערוך כאן [שאם לא כיוון שלא לפטור יין של הסעודה, לא יברך. ומדוע לא אמר שיברך ברכה אחרונה על יין ההבדלה, ושוב יברך לכ"ע], ובהלכות פסח (סי' תע"ג וסי' תפ"ו), ועוד כמה ראיות לזה. אבל לא הזמן להאריך בזה (עיי' בהערות איש מצליח שבסוף המשנה ברורה סימן קע"ד ס"ד). לכן זה לא כ"כ פשוט לעשות כמו התקנה של הרב בזה. וגם לעשות כמו שכתבו הבן איש חי וכף החיים ולהמשיך לאכול בלי ברכה, זה לא פשוט, כי לפי מרן זה נחשב כאוכל ושותה בלי ברכה. אמנם אנחנו אומרים ספק ברכות להקל נגד מרן, אבל הרב חיד"א (חיים שאל ח"ב סימן ט"ו) כתב שהטעם שאומרים את זה כיון שברכות אינן מעכבות, והרי אפשר לעשות את המצוה בלי ברכה או לברך ברכה אחרת וכיו"ב⁹. אבל כאן אם אמשך לאכול ולשתות נמצא שאני עושה בקום עשה נגד מרן, והרי קיבלנו הוראות מרן אפילו בהלכות שבת החמורות ובהלכות אחרות שהן חמורות כהנה וכהנה, ואילו בהלכות ברכות אנחנו חוששים ועושים נגד מרן. והרב חיד"א (שם) כתב שגם כשאומרים ספק ברכות להקל נגד מרן, מי שעושה כדעת מרן אין מוחים בידו, כי קיבלנו הוראותיו גם בהלכות ברכות. אלא שבהלכות ברכות אנחנו אומרים שאפשר לעשות את המצוה בלי ברכה או לברך ברכה אחרת

9. למשל אדם שהוריד מעליו את הטלית וחזר ונתעטף בה, לפי מרן השלחן ערוך (סימן ח' סעיף י"ד) צריך לחזור לברך, אבל האחרונים חוששים שלא לברך (עיי' משנה ברורה וכף החיים שם), ובה אנו אומרים ספק ברכות להקל נגד מרן, כי גם לפי מרן כאשר התעטף שוב לא עשה עבירה, אלא רק התעטף בלי ברכה וברכות אינן מעכבות, וכן יוצא בזה. או למשל שדעת השלחן ערוך לברך העץ והאחרונים חוששים לברך שהכל, הרי גם בכחאי גוונא כשברך שהכל יצא ידי חובה. או כמו ברכה אחרונה, שאינו מברך משום סב"ל, זה בשב ואל תעשה.

בזכותך! עוד אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן' <<

דברים הטעונים ברכה במקומם כמו לחם, ובין דברים שאינם טעונים ברכה במקומם כמו מים, בכל אופן אין צריך לברך.

הנצרך לבית הכסא באמצע הסעודה

יח. אדם שאוכל בסעודה ונצרך להיכנס לבית הכסא, האם כשחוזר יברך שוב או לא? האחרונים דנים בזה. הרמ"א (סימן קע"ח ס"ז) כותב ע"פ אהל מועד (דרך ח' נתיב ה') שהנכנס לבית הכסא לא צריך לברך שוב. ומורנו הרב בברכת ה' (ח"ג פרק י"א סעיף י"ב) כתב שזה תלוי אם זו סעודה קטנה או סעודה גדולה, שבסעודה קטנה יחזור ויברך שוב ובסעודה גדולה לא יחזור לברך. ואני אסביר את הטעם של הרב בקצרה: **בעל הלכות גדולות** (פ"ז דברכות) **כתב שאם אדם נכנס באמצע הסעודה לבית הכסא צריך שוב לברך**, למה? כיון שאי אפשר להמשיך את הסעודה בבית הכסא, נמצא שהאדם "גברא דחויא" ונדחה באותה שעה, וא"כ הסעודה הזו נותקה וכשחוזר לאכול צריך שוב לברך. זו דעת בעל הלכות גדולות, וכמה ראשונים הזכירו אותו. **אמנם הרמב"ן** (ספר המלחמות פסחים ק"ט ע"א) **ועוד כמה ראשונים דחו את דבריו בזה, ולכן ההלכה לא ככה**. [וכמו שאדם מתפלל באמצע הסעודה, אע"פ שא"א לאכול באמצע התפלה, אינו חוזר ומברך, כמ"ש בש"ע סי' קע"ח ס"ן]. אבל עכ"פ לכאורה יש לנו כאן ספק ספיקא לברך, שמא כדעת מרן בשלחן ערוך שמחדר לחדר אפילו לא בית הכסא זה נקרא שינוי מקום, ואם תרצה לומר כדעת הרבה הראשונים שסוברים שזה מקום אחד, שמא כדעת הלכות גדולות דבכהאי גוונא זה נקרא "גברא דחויא" וצריך לחזור ולברך. ואמנם **כלל יודע שאנחנו לא עושים ספק ספיקא בברכות, אבל כאן שגם דעת מרן לברך א"כ בכהאי גוונא אפשר לברך**. וגם **מרן הרב עובדיה ע"ה** בסוף שו"ת חזון עובדיה של פסח ובמקומות אחרים כותב ככה. והרב מסתמך על הכלל הזה. [וכ"ז בסעודה קטנה שלא חשב מתחילה להיכנס לבית הכסא באמצע. אבל בסעודה גדולה דמסתמא יודע שבאמצע ייכנס, א"כ אי אפשר לצרף דעת האומרים שמחדר לחדר צריך לברך, כי כשחשב מתחלה לצאת, לכ"ע אינו שינוי מקום וכו"ל].

ההלכה למעשה בזה

יט. אבל בזמנו הערנו קצת שזה לא כ"כ ברור, כי **הרב בני ציון ליכטמן** (על השלחן ערוך סימן קע"ח ס"ז) הוכיח מהראשונים שאין דעה שכיון שהוא "גברא דחויא" זה נקרא שינוי מקום (ואולי בדעת בעל הלכות גדולות אבל גם זה לא מוכרח), וכותב שמדברי אהל מועד ועוד משמע שגם אלו שסוברים ביצא לבית הכסא שצריך לברך שוב, זה מטעם שינוי מקום ולא מטעם שבית הכסא לא ראוי לאכילה, כי בזמנם בית הכסא היה מחוץ לבית¹¹. וא"כ לא בטוח שיש דעה כזאת בראשונים. וגם אם נגיד שיש דעה כזאת, הרי הרב מורנו ברכ"ה ע"ה עצמו במקום אחר (ברכ"ה ח"ב פ"ב הערה 30) כותב שאם מרן לא ראה ראשונים מסויימים אפשר לומר שאילו היה רואה אותם היה חוזר בו, ולא אומרים בכהאי גוונא שדעת מרן לברך ועושים ספק ספיקא. וא"כ גם כאן אמנם מרן פסק שמחדר לחדר צריך לברך, אבל הוא לא הביא את כל הראשונים שהזכירו הביאור הלכה וברכת ה', ואם היה יודע שדעת הרמב"ם ורבנו חננאל והר"ף ועוד שמחדר לחדר אין לברך, בוודאי שלא היה פוסק שצריך לברך. נמצא שלא בטוח שככה דעת מרן, וא"כ **בכהאי גוונא עדיין אומרים ספק ברכות להקל, ולא צריך לחזור ולברך**, ובפרט לפי מה שאמרנו שדרכו של אדם להכנס מחדר לחדר בבית באמצע הסעודה, וא"כ ירד לנו ספק אחד שמא כדעת מרן שמחדר לחדר נחשב שינוי מקום, ולא נשארה לנו אלא רק דעת הלכות גדולות, ובכהאי גוונא אחרי שהראשונים פסקו שאין צריך לברך בוודאי שזה לא נחשב ספק. וגם לדעת הרב ע"ה אם דעת האדם מההתחלה ללכת ממקום למקום באותו הבית מותר, א"כ גם כשנכנס לבית הכסא באמצע הסעודה כשחוזר לא יצטרך לברך, בין אם הוא בסעודת קבע גדולה ובין אם שתה כוס תה או קפה, בכל אופן אינו צריך שוב לברך. **וכן דעת מרן ראש הישיבה שליט"א שלא חוזר ומברך** (בהגהות למשנה ברורה סימן קע"ח ס"ק כ"ו). **ומרן הרב עובדיה ע"ה** בהתחלה כתב לברך (הליכות עולם ח"ב פרשת בעלותך אות ב'), אבל אומרים שאח"כ חזר

11. וידוע שעד לפני חמשים-ששים שנה לא היה בית הכסא כמו שלנו, והיום צריך להודות לקב"ה שהכל מסודר והכל טוב. פעם היו להם חיים קשים בענין הזה, וגם בזמן רבותינו בגמרא זה היה קשה להם, ואמרו אדם שיש לו בית הכסא סמוך לשלחנו או לביתו זו ברכה גדולה (בבא מציעא ק"ז ע"א), כי בית הכסא היה בחצר או מחוץ לזה, ואפילו לכמה משפחות ביחד.

אליבא דכולי עלמא וכיו"ב, אבל כשאדם ימשיך לאכול נגד דעת מרן וגדולי חכמי הספרדים הר"ף והרמב"ם וכו', זה לא כ"כ פשוט. ולכן גם הבן איש חי (ש"א פרשת נשא אות י"א) כותב בענין אחר שירא שמים לא יעשה ככה. נמצא שמצד אחד להמשיך לאכול זו בעיה, ומצד שני לברך ברכה אחרונה נגד הפוסקים שלא לברך זו ג"כ בעיה.

הדרך הנכונה להלכה אליבא דכולי עלמא

טו. לכן לעניות דעתי **במקרה כזה נראה שאפשר לעשות תקנה אליבא דכולי עלמא, שיברך ברכת המזון ויגמור את הסעודה**, שהרי כבר אכל כשיעור והוא לא כ"כ רעב (ומסתמא אם יצא החוצה הוא לא כ"כ רעב...), **ויסיח דעתו ע"י שיקח גמרא וילמד או יתעסק במשהו אחר בבית, ואם הוא מרגיש רעב יטול ידים ויאכל שוב**, שהרי הסיח דעתו וכבר נגמרה הסעודה הראשונה וזו סעודה שניה, **ובזה לכולי עלמא יכול שוב לברך**.

מי שיצא מחדר לחדר באמצע הסעודה

טז. כל הדין שאמרנו שאם יצא ממקומו כשאכל לחם שיש מחלוקת בפרטים מסויימים, ובמים ופירות (שלא ממין שבעה) וכדו' לכולי עלמא צריך שוב לברך, זה דוקא כשיצא מחוץ לבית, אבל אם הוא נמצא בתוך הבית ויוצא מחדר לחדר, מחלוקת הפוסקים בזה. **מדברי מרן השלחן ערוך** (סימן קע"ח ס"א) **נראה שדוקא מפינה לפינה באותו חדר זה לא שינוי מקום, אבל אם יוצא מחדר לחדר אפילו באותו בית זה שינוי מקום כאילו יצא מהבית. אבל הרב ביאור הלכה** (שם בד"ה בבית אחד) מאריך בזה, וכותב שלפי דעת הרמב"ם (פכ"ט מהלכות שבת ה"ח) והרב המגיד (שם) וכן נראה גרסת הר"ף (פסחים דף כ' ע"א מדפי הר"ף) ורבנו חננאל (שם ק"א ע"א) ועוד מגדולי הראשונים, אם יוצא אפילו מחדר לחדר כל שזה באותו בית זה לא נקרא שינוי מקום. וכתב שהעולם לא נזהרים בזה והולכים מחדר לחדר ולא מברכים שוב. ובאמת שכן המנהג. **וגם מורנו הרב בברכת ה'** (ח"ג פרק י"א הערה 38) מאריך ומביא עוד ראשונים לזה. ולכן אם אדם יוצא בתוך ביתו מחדר לחדר ולא מחוץ לבית, אינו יכול לחזור ולברך, כי לדעת הרבה פוסקים זה לא נקרא שינוי מקום.

התקנה הפשוטה לכולי עלמא

יז. אבל כיון שסוף סוף מרן בשלחן ערוך כתב שזה נקרא שינוי מקום, יש לנו תקנה פשוטה שבזה אנחנו יוצאים אליבא דכולי עלמא, ומהי התקנה? **שאדם יתן דעתו לזה מההתחלה**. הרמ"א (שם) כותב שאם בשעה שברך היה בדעתו ללכת למקום אחר באותו בית מועילה דעתו, וא"כ גם כאן אדם יתן דעתו מההתחלה לזה. **ואפילו אם לא יתן דעתו אלא שדרכו ללכת מחדר לחדר בבית. ובזמננו המציאות שאדם אוכל במטבח ופתאום הילד שיהיה בריא בחדר התעורר ובוכה, או שהוא אוכל בסלון וצריך משהו מהמטבח או משאר החדרים** (ובהרבה בתים המטבח נפרד בפני עצמו, ואין הבדל אם יש לו דלת או לא)¹⁰, **וממילא הולך מחדר לחדר בסעודה**, בכהאי גוונא נראה שזה כאילו נתן דעתו מההתחלה לזה. אבל טוב שאדם פעם אחת יגלה דעתו שהוא מברך על דעת כל החדרים שבבית. ובזה גם לפי מרן השלחן ערוך לא נקרא שינוי מקום (עיי' בש"ע סי' רע"ג ס"א, ובברכ"ה שם ס"ב). **ולכולי עלמא אין צריך שוב לברך, בין**

10. היום יש כאלה שעושים "מטבח אמריקאי" שהכל פתוח לסלון וזה נקרא חדר אחד. פעם משהו אמר לי שהיה לאמא שלו הזקנה (תמינה כמדומה) מטבח רגיל כמו שהיה לפני עשרים-שלושים שנה, ובאו ועשו לה שיפוץ בבית ועשו הכל פתוח, אמרה להם: צניעות! צניעות! פעם האשה רוב היום היתה במטבח, ואיך באים אנשים לבית והכל פתוח?! צריך לתת לאשה את הפינה שלה.

ברכת מזל טוב

לידידינו היקרים, המסורים בכל לוג'ן
הרה"ג ר' הראל זנזורי שליט"א להולדת בתו
והרה"ג ר' יהושע כהן שליט"א להולדת בתו
והרה"ג ר' יוסף חיים הלוי נחום שליט"א להולדת בתו
יה"ר שיזכם הקב"ה לראות מהן הרבה נחת, ויראום הולכים
בדרך תורתנו הקדושה, מתוך שמחה ואושר וכ"ט, אמן

053-6652663

ספרי תורה | תפילין | מזוזות | מגילות ועוד

תנתן הנחה לבאים דרך העלון

בו מזה. ולמעשה נראה שאם אדם נכנס לבית הכסא באמצע הסעודה, אינו צריך לחזור ולברך.

איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם?

כ. אבל לא כדאי שאדם יגיע לזה, ולכן לכתחילה ראוי ונכון לאדם שלפני שהולך לסעודה, שיבדוק עצמו אם הוא מרגיש שצריך או לא, וזה טוב גם ע"פ הרפואה (עייני שבת דף מ"א ע"א) וגם ע"פ הקבלה (עייני בא"ח ש"א פרשת בהר בחוקותי אות ג'), ורק לאחר מכן יגש לסעודה. למה חכמים תקנו שבשינוי מקום צריך לברך? הראשונים מסבירים שאין דרכו של אדם שקובע סעודה כאן והולך לאכול שם, אלא אדם רגיל, אוכל סעודה במקום אחד וגומר שם ולא יוצא באמצע הסעודה, רק אדם שלא כ"כ מסודר בחיים שלו עושה ככה. וא"כ כאשר אדם יצא מהמקום ניתק את עצמו מהסעודה. וכמו שאמרת בהתחלה דוגמא מפלאפון לכאן, וגם בזה הרבה פעמים אדם נמצא במקום שאין קליטה, ואי אפשר לדבר עוד עם הפלאפון, ואותו דבר כאן, שאם הלך למקום אחר נגמרה הברכה, כי הברכה סובבת על המקום והחדר ועל כל החדרים של הבית, אבל במקום למקום הברכה לא ממשיכה לשם. ולכן אדם שמצד אחד לא רוצה חלילה לאכול בלי ברכה כי זה דבר חמור, ומצד שני לא רוצה להיכנס למחלוקות וספיקות בזה, הנכון ביותר שיסדר את עצמו וישב במקום לאכול שם.

מי שיוצא עם האוכל באמצע הסעודה

כא. אדם שלוקח איתו את האוכל ויוצא בחוץ, מה הדין בזה? הרב בברכת ה' (ח"ג פרק י"א עסיף ט"ז) מביא מחלוקת הפוסקים בזה, שהרב חיי אדם (כלל נ"ט דין י') כותב שצריך לברך, והרב זכרונות אליהו (ברכות מערכת ש' אות ו') כותב שלא צריך לברך, וגם כף החיים (סימן קע"ח אות ט"ו) כותב כן, ולמעשה פוסק בברכה"ה ספק ברכות להקל. אבל זה רק אם קבע עצמו במקום אחד ואח"כ הולך עם האוכל, אבל אם מההתחלה לא קובע עצמו אלא רק לוקח את האוכל והולך איתו, הרי זה המשך של אכילה אחת, והדין פשוט שלא צריך לחזור ולברך. וכ"ש אם אדם לוקח סוכריה או אוכל אחר בפה ויוצא החוצה, פשיטא לכולי עלמא שלא צריך לברך כלל, למה? כי גם החיי אדם שאומר שצריך לברך גם כשלקח איתו את האוכל, הטעם שלו כי כל פתיחה ופתיחה זה משהו חדש, אבל כאן שהכניס את האוכל לתוך הפה שלו, הרי בוודאי כאשר יוצא החוצה זה לא נקרא שינוי מקום. ופעם גם מרן ראש הישיבה שליט"א באחד השיעורים אמר ככה בפשיטות. (ועייני בקונטרס דרכי הלימוד מאמר ד' עמ' נ"ז). וזה הדין הפשוט של הולכי דרכים, שלא מברכים על האוכל שלהם אפילו שהולכים ממקום למקום כמה קילומטרים (שלחן ערוך סימן קע"ח ס"ד), ופשוט שאין בזה כלום.

אסור להתיימש מאף יהודי לעולם

כב. נסיים כמה מלים בפרשת השבוע. הפסוק אומר "וירח את ריח בגדיו ויברכהו, ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כ"ז כ"ז). אמרו רבותינו (סנהדרין ל"ז ע"א) אל תקרי "ריח בגדיו" אלא ריח בוגדיו, מה הכוונה? יצחק אבינו ע"ה ראה ברוח קדשו את אותם אנשים שיוצאים מיעקב אבינו, שבוגדים בעם ישראל ועזבו את הדרך הנכונה, אבל גם הם עדיין הניצוץ היהודי בתוכם, וכמו שהמדרש (בראשית רבה פרשה ס"ה אות כ"ב) מספר על יוסף משיטת אדם ויקום איש צרורות, שהיו אנשים בזמן היוונים ובזמנים אחרים שהתרחקו מתורה ומצוות, ובכל זאת הניצוץ היהודי היה נמצא בהם¹². וגם בזמננו ובתקופתנו הרבה אנשים שנראים לך רחוקים מתורה ומצוות, אם אתה מדבר איתם ומושך אותם בעבותות אהבה, תראה איך הם מאירים וחוזרים בתשובה שלימה, עוסקים בתורה ומזכים את הרבים, ועושים דברים נפלאים. ולא אחד ולא שנים אלא עשרות ומאות כאלה. צריך לדעת איך למשוך אותם, ולעולם אדם לא יתיימש משום יהודי בעולם, כי כל יהודי יש לו נשמה. זה הכח של אבותינו הקדושים ואמותינו הקדושות. ולא בחנם אנחנו מזכירים "זכור לאברהם ליצחק ולישראל", כי הקדושה שלהם וכל מה שעשו השפיעו הלאה למשך הדורות, ולכן כמה שיהודי יתרחק עדיין יש לו ניצוץ של יהודי.

ע"י האחדות מקרבים את הגאולה

כג. הרב בן איש חי ע"ה בפרשה של השבוע (שנה שניה פרשת יוצא) מדבר על הלכות מוצאי שבת שמזכירים את אליהו הנביא, וכותב שאליהו הנביא

בא לבשר את הגאולה, וכמו שכתוב "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג' כ"ג). ולכן אנחנו אומרים בברכות ההפטרה "שמחנו באליהו הנביא עבדך ובמלכות בית דוד משיחך", קודם כל אליהו הנביא בא ואח"כ מלכות בית דוד. והוא רומז את זה בפסוק "רבים יחלו פני נדיב וכל נדיב וכל הרע לאיש מתן" (משלי י"ט ו'), פשט הכתוב "רבים יחלו פני נדיב" הכוונה לאדם עשיר שכולם אוהבים אותו, "אוהבי עשיר רבים" (שם י"ד כ'), וכמו שתראו אנשים עשירים שכולם סביבם, כי הם רוצים את הכסף שלהם, ואם העשיר הפסיד את נכסיו עוזבים אותו¹³. "וכל הרע" מלשון להתרועע, "לאיש מתן" למי שנותן תמיד יש חברים טובים. אבל הרב מסביר על דרך הדרש¹⁴: "אליהו" זה גימטריא נ"ב, דוד גימטריא י"ד, ביחד זה יוצא "נדיב". וזו כוונת הפסוק: "רבים" עם ישראל, "יחלו פני נדיב", מחלים ורוצים לראות פני המשיח שיבוא אליהו ומשיח בן דוד. אבל מה צריך לעשות בשביל זה? "וכל הרע לאיש מתן", איש מתן זה לתת צדקה, וכמו שאמרנו רבותינו (שבת קל"ט ע"א): אין ירושלים נפדית אלא בצדקה, שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (ישעיה א' כ"ז). "וכל הרע" זה להתרועע, להיות חברים באחדות, כי ע"י האחדות מביאים את הגאולה ומקרבים את המשיח, ואילו ע"י קנאה ושנאה ותחרות מרחיקים חלילה. אמנם היום בדרורנו יש הרבה מאד תורה וחסד וצדקות לרוב, אבל חסרה לנו האחדות, ולכן צריכים לחזק ולהוסיף בזה, להפסיק מהמחלוקות ומהבזיונות ולהפסיק מהקנאה והשנאה, ואדרבה גם אם יש דעות חלוקות אפשר לחיות ביחד, "שבת אחים גם יחד" (תהלים קל"ג א'), גם אחים לא תמיד מסתדרים ולא תמיד הדעות שוות, זה אומר ככה זה אומר ככה, אבל בכל זאת חיים בטוב וביחד. יהי רצון שנרבה אהבה ואחוה שלום ורעות.

יהי רצון שמורנו הרב מרן שליט"א יתברך בברכות הכתובות בפרשת השבוע, שיצחק אבינו בירך את יעקב אבינו, "יעקב אבינו" זה גימטריא שמו של הרב. "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש, יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, הוה גביר לאחיו וישתחוו לך בני אמן, ארריך ארור ומברכך ברוך" (בראשית כ"ז כ"ח-כ"ט). "ואל שדי יברך אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים, ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך איתך, לרשתך את ארץ מגוריך אשר נתן אלקים לאברהם" (שם כ"ח ג' ד'). ובעז"ה יתברך תחזינה עינינו בשוב ה' ציון, "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (ישעיה נ"ב ח'), ונזכה להיות כל עם ישראל באחדות שלימה וקשורים לתורה. וכמו שהרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ה) כותב: "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומייד הם נגאלין", בגאולה שלימה בקרוב ברחמים גדולים, אמן כן יהי רצון.

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. מי שברך אבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק ויעקב, משה אהרן יוסף דוד ושלמה ואליהו ואלישע, וכל הקהילות הקדושות והטהורות, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה, אלה שנמצאים כאן ואלה שנמצאים בכל מקום, אלה ששמעו בלויין וברדיו ואלה שקוראים אח"כ בעלונים, כולם ישאו ברכה מאת ה'. מלאך דעלמא יברך יתכון, ויזכה יתכון, וישמע בקל צלותיכון, ותפרקון ותשתזבון מכל צרה ועקתא, ויהא מימרא דה' בסעודכם, ויגן בעדכם, ויפרוש סוכת שלומו עליכם, ויטע בינינו וביניכם אהבה ואחוה שלום ורעות, ויסלק שנאת חנם מביניכם, וישבור עול הגוים ועול הגלות מעל צווארינו ומעל צוואריכם, ויקיים בכם ובנו מקרא שכתוב ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (דברים א' י"א). ונזכה לגאולה שלימה בקרוב, אמן כן יהי רצון.

13. פעם סיפר לי יהודי אחד שהיה עשיר גדול ומתקשרים אליו אנשים רבים, ולאחר מכן לא אליכם "לגלגל חוזר בעולם" וירד מנכסיו, ועכשיו הוא לא מקבל אפילו טלפון אחד, מה קורה מה אפשר לעזור ומה נשמע, לא שואלים כלום, "כל אחי רש שנאוהו" (משלי י"ט ד'), מתרחקים ממנו.

14. הבן איש חי ע"ה ביקי בדרשות. מסופר שפעם אמר לחכם אחד: תגיד לי פסוק שעולה לך עכשיו בראש, אמר לו "פוחת את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמ"ה ט"ז), והבן איש חי ישב ודרש מאה ועשרים פירושים על הפסוק הזה! אי אפשר להבין איך עשה את זה בלי לחשוב ובלתי להכין כלום. למה עשה מאה ועשרים פירושים? כי אז היה יום הפטירה של אביו רבי אליהו, ובמלה "אליהו" אפשר לעשות מאה עשרים פירושים. הבן איש חי היו לו דרשות שאי אפשר להבין איך עשה אותם, ורוח הקודש הופיעה בבית מדרשו.

12. רבותינו שם מספרים שהיוונים אמרו ליוסף משיטתא: תיכנס לבית המקדש והדבר הראשון שתיטול תקח לעצמך. נכנס והוציא להם את מנורת הזהב. אמרו לו: לא יפה שתשתמש בזה, זה ראוי למלך ולא מתאים בשבילך. תיכנס עוד פעם ואנחנו מבטיחים לך שהדבר שתוציא תקח אותו לעצמך. אמר להם: די לי שהעסתי את בוראי פעם אחת, ואני לא מוכן ליכנס שוב לבית המקדש לקחת משם. ואף שייסרו אותו ביסורים קשים לא היה מוכן לעשות כן שוב. ולכאורה הוא יהודי שהתיוון ועשה מה שעשה, אבל בכל זאת הניצוץ היהודי היה בתוכו. והמדרש שם מספר גם על יקום איש צרורות כיוצא בזה.

ההגרלה הגדולה של מוסדות "חכמת רחמים"

שתערך במלאת שישים שנה

לפטירתו של מרן ר' רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל הצטרפו עכשיו לשותפות אמת במוסדות "חכמת רחמים" ותזכו בשי עולמות

בית שאן

קריאת קודש

עטרת ראשו
מרן פאר הדור
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

רכב שברולט 2019
או תמורתו במזומן
תכשיטי זהב ויהלומים
ועוד פרסים יקרי ערך

לחץ כאן לרכישת כרטיס בקלות

בקניית 2 כרטיסים כרטיס בונוס מתנה

מחיר כרטיס הגרלה: 520 ₪ ע"פ הוראת הרבנים ניתן לרכוש כרטיס מכספי מעשר ההגרלה תערך בע"ה ביום שלישי אור לי' שבט 15.1.19

המוקד: 08-6727523 | באתר: yhr.org.il

60 לפטירת מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצוק"ל

- שותפות במפעלי התורה "חכמת רחמים"
- שותפות ביתר ממיליון שעות תורה בחדש
- השתתפות בהגרלה הגדולה על רכב ומתנות יקרות ערך
- שי לבחירה על תמיכתך במוסדות הקדושים

תמונות לרשימת בלתי-גמילה

לחצו
תוספר

הפיתית בית מאהבך" (זכריה פרק י"ג פסוק ו). אלו שלשה סוגים. ואחר כך אומרים "כי אל רופא רחמן ונאמן אתה", מה הפננה? **הרב שלנו** יצ"ל ספר לנו מעשה באחד שהיה סובל ממחלה מסוימת, והלך לרופא אחד שהיה רחמן, ואמר לו: "יש אפשרות בנתוח, אבל אני אתן לך כדורים". נתן לו כדורים, וזה לא עזר. בא אליו שוב והביא לו עוד כדורים, אבל גם זה לא עזר לו כלום. אחרי כמה פעמים, אמר לו: "אזריק לך זריקות". אבל שום דבר לא עזר. אמר החולה לעצמו שעדיף רופא אחר, הלך לרופא אחר שאמר לו: "צריך ניתוח בלבד". והבריא מזה. אם נחשב נראה שהרופא הראשון היה רחמן ולא נאמן, כי כל פעם המחלה חוזרת לאדם, והרופא השני היה נאמן אבל לא רחמן. אבל הקדוש ברוך הוא גם רחמן וגם נאמן. (גליון 128 הערה 12).

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה

הרש"ש [רבי שמואל שטרנבוין] היה עשיר גדול ולמדן גדול, וכשהוא לומד - כל העולם כלו היה אפס לפניו. אשתו הייתה יושבת בחנות ומוכרת דברים, ופעם באה אליו ואמרה לו: "השר הגיע לשלם כסף, והוא לא מכיר אותי, הוא צריך אותך", אמר לה: "תגידי לשר שאם בעלך היה מת היית הולכת אליו לקבר? היית אומרת לו: קום יש לנו חשבון של כסף? הרי לא היה לך מה לעשות, ובגמרא (מסכת דף ברכות ס"ג עמוד ב') **כתוב זאת התורה אדם כי ימות באהל** (במדבר פרק י"ט פסוק י"ד), שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, אז אני עכשיו נמצא בעולם אחר, בעולם הבא, הלכה לשר ואמרה לו את זה, אמר: "אם ככה בעלך, אז אני משלם עד הסוף". וזה היה השטן שרצה לבדק אולי הרש"ש יפסיק מלמודו.

"ותגדר אמר ויקם לך"

אומרים שפעם **הבבא סאלי** היה בניסיעה באניה (אולי ממרוקו לארץ ישראל), ופתאום האניה חשבה להשבר, כי עמדה סערה אימה בים. בא אליו רב החובל ושאל אותו: "הרב, מה עושים?" אמר לו: "יש לי כוס של סבא שלי **רבי יעקב אבוחצירא**, שהיא מלא אותו יין וברך עליו 'בורא פרי הגפן, אז תשפך מהכוס הזה פעמים-שלוש לים, ותגיד 'בזכות סאידנא רבי יעקב' ("סאידנא" בערבית זה "אדוני"). הוא עשה כך שלש פעמים, והים נרגע, כנראה הים היה צמא לשתות קצת יין של רבי יעקב אבוחצירא... 'ותגדר אמר ויקם לך' (איוב פרק כ"ב פסוק כ"ח). (גליון 96 אות כ"ח).

אל רופא רחמן ונאמן

אומרים בפתלה: "והעלה ארוכה ומרפא לכל תחלואינו ולכל מכאובינו ולכל מפותינו", זה שלוש סוגים שונים: **תחלואים** זה שאדם חולה בספרת ולחץ דם וכל מיני דברים קאלה, אבל זה לא כואב והוא אינו מרגיש את זה, אלא פתאום עולה לחץ הדם ועושה שמות באדם. **מכאובים** זה שכואב לאדם. **ומכות** זה שהאדם קבל מכה ופצע בגוף, ומתפלא: מה המכה הזאת? "מה המכות האלה בין ידיך, ואמר אשר

פיוה זו בחסות
אפיקים
מטרתנו היא

תשובה לשאלת תולדות

פסק במונחת אהבה (ח"א עמ' תקס"ב) שאם נפל החשמל בבניין או ברחוב וחזר ולא ידוע שיש שם חולה מסוכן כל מה שבינתיים התקרר ושוב חזר אח"כ ונתחמם (אפילו מבושל כ"צ) אסור בהנאה עד שיתקרר שוב משום שנהנה ממעשה שבת. [ואין בזה חילוק בין יהודי לגוי ואכמ"ל]

הזוכה בפתרון החידה שמעון סימן טוב-מנתניה

שאלה:

כפיא משפחה אוריאן בא אבקרי רב העיר, וחיבה הגנצ'ים רבקה הקטנה חשבה אלמה דבר מיוחד אכבודו,

והוא אספור מים מהמיחם אגך אגרטל מקיטוטל ולהניח בו כרכוב (מאוש) כדי שיזהימו המים ויהיה כזה נוי יפה מאוד.

האם מוגר מדיון צובעה? [יש לציין שהכרכוב ישן, ועבר או משמן הגאליך]

תשובות יש לשלוח למייל: israel@afikim-water.co.il או לפקס: 02-5807576 בין הפותרים זכונה תוגרר מכות קפה איכותית!

מיניבר נעם 1 מומלץ בתכנית 'בית בטוח'

מיניבר נעם 1 המהודר לשבת - בלי שאלות!
בדק ואושר לשימוש ע"י בד"ץ מהדרין | כ-40 כוסות מים חתכים | בטיחותי במיוחד לילדים!

8510*

אולם תצוגה חדש! גבעת שאול 40 ירושלים

ילדי גאולה

לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה
בית נאמן לילדים מתוך שיעוריו של מרן ראש הישיבה שליט"א

גליון 92

א' בתמונה?

תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן
079-9270505 שלוחה 23
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס
(נא לציין שם וטלפון)

הלכה נאמנה

נוהגים אצלנו שפאטור יש חתן בבית הנכנסת בשבת, מוציאים ספר תורה במיוחד בשבילו, ואחרי שעולים שלשה הראשונים כהן לוי וישראל [בפרשת השבוע], החתן עולה רביעי וקורא את הקטע הזה של "ואברהם זקן" פסוק פסוק, אם הוא יודע לקרא בטעמים, הכי טוב שהוא יקרא בתורה, ואם הוא לא יודע - מישוהו אחר יקרא בשבילו (בדרך כלל בחי"ל, ובדאי בג'רפא, דעו לקרא בתורה). קוראים את זה בדחילו ורחימו ממש, וכל פסוק קוראים ומתרגמים אותו בארמית. למשל "ואברהם זקן בא ביםים", מתרגמים אותו "ואברהם סיב על ביוםיו", וכל הקטע ככה. המנהג בג'רפא שאחר כך החתן לוקח את ספר התורה, ומסתובב איתו בכל בית הנכנסת, וכל אחד מנשק את הספר תורה. ואחר כך עושים "מי שברך". המנהג הזה לא חדש, ולא מג'רפא או מתנוס, אלא הוא קדמון לפני אלף שנה ויותר, ומונבא בספר הערוך (ערוך חתן), ובספר רבי יהודה אלברצלוני (הובא באוצר הגאונים במסכת סוטה), ובחידושי הריטב"א (בימוא). פעם כתבתי מאמר על זה בחוברת אור תורה (שנת תשמ"ח סימן זק"ן אות א'), והבאתי שם כל המקורות למנהג הזה. (גליון 135 אותיות "א, י"ב).

"שבו" הפרוש משתנה. לכן צריך לשים לב למלעיל או למלרע. (גליון 4 אות ז').
ב. לפעמים הפסוק אומר "בן" ופרושו "נכד", כמו בפרשתנו, "הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו", וכי לבן היה בן נחור? הרי הוא היה בן בתואל בן נחור, אלא הפנה מארע נחור. (גליון 103 הערה 23).
ג. יש חושבים שאות צד"י אפסור לבטא אותה ססד"י [בהרצת האותיות ט' וס'], וזה לא נכון, כי הצד"י במקור היתה קצין סמ"ה (רק שהצד"י עמקה ומשה יתור), ולא רק אצל הספרדים אלא גם אצל האשכנזים. וכל אחד ישאל את אבות אבותיו, איך הם בטא בעירק בתימן ובכל מקום, יראה שלכלם בטא צד"י כמו סמ"ה, ואין ספק בדבר הזה. ובירחון אור תורה (תמוז תשל"ב סימן ט"ו) כתבתי מאמר, ויש בו כל ההוכחות על הצד"י, ואחר כך מרן הרב עובדיה אמר בדפ"ש שההוכחות נכונות. ומאז בתפלה היה הרב משתדל לבטא צד"י, שמעתי אותו פעם אחת מתפלל חזן בערבית, והיה אומר "ועשו להם ציצת", ובבטא את הצד"י כמו שצריך. וגם רבי משה חבושה שיחיה אומר שהרב היה מבטא צד"י בתפלה. בדבור עושים כמו שנוהגים העולם, אבל בקריאת התורה, פרשת זכור, תפלת עמידה וכדומה, צריך לבטא צד"י כמו שצריך. (גליון 4 אותיות ט' וי, וגליון 41 אותיות ל"ב ו"ג).
ושם בגליונות הביא מרן שליט"א כמה מהראיות.
ד. הרמב"ם פתח לתימנים שערי אורה. הוא העמידם בקרן אורה והצילם (וכתב להם את אגרת תימן). וכל כך הפירו לו טובה עד שהיו קובעים בחייו כל יום באמירת הקדיש "בתיכון וביומיו ובחיי מרנא ורבנא רבנו משה בר מימון!" (כך כתב הרמב"ם באגרתו לחכמי צרפת). אגרת אחת של הרמב"ם הועילה לשמונה מאות שנה! כי מאז שהיא כתב את "אגרת תימן" עברו שמונה מאות שנה, והיא עודדה את התימנים והרימה אותם על הרגלים.

אמנם כל האגרת פתובה בערבית [ותרגמה לעברית], אבל הרמב"ם כתב את הכותרת בהתחלה בעברית: "על שרשי האמת יעידו גזעיהם, ועל טוב המעניות יסחידו נובעיהם", מה הפונה? "על שרשי האמת" - השרש של האמת הוא באדמה, ואיך נדע שזאת אמת? "יעידו גזעיהם" - הגזעים שהם מעל האדמה, הם מעידים על השרש. "ועל טוב המעניות" - כדי לדעת אם המעין הזה טוב או לא, "יסחידו נובעיהם" - אם המעין נובע מים קרים חיים, זה מעיד שזה מעין טוב. אחר כך הוא התחיל לשבח שם את הקדוה תימן. (גליון 41 הערה 13 וגליון 84 הערה 6).
ה. החכם צבי חי לפני שלש מאות שנה, וגאון גדול היה, בקי וחרף וישר ואמתי, היה מיוחד. הוא למד בנעוריו בסאלוניקי ארבע שנים, והחיד"א כותב עליו: "נעצם בלחוד מאד", היה גאון עצום. והוא הראשון בין האשכנזים שהיה חותם: צבי אשכנזי ס"ט, ו"ס"ט" אין פרושו ספרדי טהור, אלא סיפיה טב (=סופו טוב), שהרי הוא חותם "צבי אשכנזי ס"ט", אשכנזי וספרדי בחדש? לא יכול להיות, אלא "צבי אשכנזי סיפיה טב". וזה הפרוש האמיתי מדורי דורות, רק הדורות האחרונים שקחו והשתבשו, אחד אמר סין טין, אחד אמר ספרדי טהור, אחד אמר סורו טמא, ואחד אמר ספרדי טהור, ועוד, אבל הכל שטות, הפרוש האמיתי מדורי דורות, מזמן האבודיהם עד ימינו, ס"ט פרושה סיפיה טב, דהינו שאדם מוחל לעצמו שיהיה לו סוף טוב. וגם הבן שלו העב"א, חותם "העב"א ס"ט", וזהו הפרוש הנכון. (גליון 8 אות י"ג והערה 13).
ו. רבי עמנואל חי ריקי היה צדיק גמור וחכם גדול, וכתב פירושו על המשנה וקרא לו "דקדוקי עניות" (אולי מפני שהמלה עניות בגימטריא ענואל חי ריקי. המערכת), וכתבא לחדשים אותו אמרו: מי יקנה דקדוקי עניות?! וקרא לו הפסוק "הון עשיר". ויש בו חידושים פנים מאד. באותו הדור היו ארבעה חכמים גדולים באיטליה, שכתבו פרושים על המשניות: הראשון שבהם זה הרמ"ז רבי משה זכות, השני זה הון עשיר, השלישי זה רבי דוד קורנאלדי בית דוד, והרביעי זה רבי דוד פארדו. (גליון 135 אות י' והערה 19).

א. צריך לדעת אם המלה מלעיל או מלרע [ב"מלרע" הנגון בהברה האחרונה במלה, וב"מלעיל" הנגון הוא בהברה שלפני האחרונה]. כי לפעמים זה משנה את המשמעות, כמו בפרשת וצא שכתוב שם "והנה רחל בתו באה עם הצאן" (בראשית כ"ט ו'), אחר כך נאמר, "ועדונו מדבר עם רחל באה" (שם, ט'). ומה ההבדל בין באה הראשונה לבין באה השנייה? רש"י מסביר, "באה" (מלרע) פרושו "עומדת להגיע", וזהו לשון הון, בינוני [וזה הפנה "רחל בתו באה עם הצאן"], אבל באה (מלעיל) פרושו "כבר הגיעה", וזה "ועדונו מדבר עם רחל באה". אותו דבר בפרשת וישלח כתוב, "ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבאו" (בראשית ל"ד כ"ט), מה זה "שבו" (מלרע)? זה לשון שבועה, אבל אם אתה אומר "שבו" (מלעיל) פרושו "חורו", אז בין "שבו" ובין

פתרון החידות מהגליון הקודם:

פתרון מה בתמונה:

הרה"ג רבי מאמוש פינש שליט"א (ממרסי שבצרפת) עם רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א. הזוכה: משה שלי - יבנה

פתרון החידה:

רבי עמנואל חי ריקי קרא לספרו "דקדוקי עניות", ואמר שהספר לא יפך בשם זה, ועדיף לקראו "הון עשיר". (ראה במדור ידע תדע אות ו'). הזוכה: יוסי שרונים - נתניה

חידה ?
נדיב שהוא שנים.
(תשובה לחידה נמצאת בעלון הבוקר.)